

LÄGESRAPPORT 5

Byggnadstraditioner i gränstrakter

Interreg III A, A4 Regionöverskridande projekt

Einar Engen, Domkirkeodden och
Hanna Domfors og Svante Freij, Jämtlands läns museum
Augusti 2006

Innehållsförteckning

Inledning	3
Verksamhetsmål och resultat	4
Periodens verksamheter och kostnader	4
Tidsplan	7
Informationsinsatser och skyltning av projektet	7
Frågor eller förändringar av projektet	7

Bilaga 1	Projektpresentation	Träff med Norrlandslänen	2006-01-25
Bilaga 2	Tryckprodukt	Evenemangsmapp	
Bilaga 3	Inbjudan och rapport	Ett seminarium om Kalk	2006-03-24
Bilaga 4	Inbjudan och rapport	Kurs för hembygdsföreningar	2006-04-01
Bilaga 5	Program	Visning for politikere og offentlig ansatte	2006-04-24
Bilaga 6	Program og rapport	Åpen visning av istandsetting	2006-05-04
Bilaga 7	Program og rapport	Åpen visning av istandsetting	2006-05-06
Bilaga 8	Prosjektpresentasjon	"Byggnettverket"	2006-05-10
Bilaga 9	Rapport	Kurs om historiska tapeter	2006-05-20
Bilaga 10	Program og rapport	Arbetsutbyte	2006-05-29
Bilaga 11	Program	Exkursjon	2006-05-30
Bilaga 12	Program og rapport	Kveldsforelesningerr	2006-05-29/30 2006-06-7/15
Bilaga 13	Prosjektpresentasjon	Beslutningsgruppen, Interreg IIIA	2006-06-13
Bilaga 14	Inbjudan och rapport	Kulturarvsexkursjon för kommun	2006-06-14
Bilaga 15	Program og rapport	Åpen visning av istandsetting	2006-06-18
Bilaga 16	Inbjudan	Öppen visning	2006-06-23
Bilaga 17	Program og rapport	Åpen visning av håndverksteknikker	2006-06-25
Bilaga 18	Program og rapport	Åpen visning av istandsetting	2006-06-28
Bilaga 19	Artikkel	Kulturarven nr 36	2006-06
Bilaga 20	Utskrift fra hjemmeside	Norsk Kulturminnefond	2006-06-18

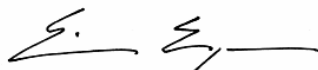
Inledning

Föreliggande promemoria är femte lägesrapporten för projektet "Byggnadstraditioner i gränstrakter". Projektet beviljades 2004-10-19 (Dnr. GB3042-94-04) stöd ur Europeiska regionala utvecklingsfonden inom programmet Interreg IIIA Sverige-Norge. En förstudie till projektet, "Byggnadskultur längs Kölen" genomfördes under perioden 2003-05-12 till 2004-04-30.

Huvudprojektet "Byggnadstraditioner i gränstrakter" påbörjades 2004-11-01 och är beräknat att avslutas 2007-04-30.

Projektet är regionöverskridande och drivs av Stiftelsen Domkirkeodden (tidigare Hedmarksmuseet), Hamar i delområdet Inre Skandinavien. Jämtlands länsmuseum driver projektet inom delområdet Nordens gröna bälte. I stödområdet ingår Jämtlands län, två kommuner i Dalarnas län, Värmlands län samt Østfold fylke, Hedmarksfylke, Sør- och Nord Trøndelags fylken.

Östersund den 9. augusti 2006.

Einar Engen
Domkirkeodden

Svante Freij
Jämtlands läns museum

Verksamhetsmål och resultat

Målet med projektet är att i ett gränsöverskridande samarbete öka intresset hos allmänhet och fastighetsägare för den traditionella bebyggelsen, dess bevarandevärde och praktisk byggnadsvård samt att öka kompetensen hos hantverkare och antikvarier. Avsikten är även att projektet ska bidra med kunskaper och erfarenheter som kan tas tillvara i kulturmiljövårdens ordinarie verksamhet.

Den femte projektperioden har till stor del bestått i planering av och förberedelser för årets aktiviteter. Ett antal seminarier, kurser och exkursioner har genomförts på flera olika platser inom projektområdet.

Periodens verksamheter och kostnader

Under föregående rekvisitionsperiod, 2006-01-25, hölls en projektpresentation, *delprojekt 1:1*, i Sundsvall för personer verksamma inom byggnadsvård i Norrlandslänen. (Se bilaga 1, inbjudan och deltagarlista).

Denna period har varit betydligt mer händelserik än vad period 4 var. Under våren har det bland annat producerats mappar med bilder från projektets aktiviteter, information om projektet generellt och de olika medverkande museer och finansiärer. *Delprojekt 1:1*. (Se bilaga 2 mapp)

2006-03-15 höll projektledarna en planeringsträff på Stiklestad Nasjonale Kultursenter.

Ett av de arrangemang som skulle ha genomförts under 2005, men som blev flyttat fram genomfördes 2006-03-24 i Karlstad. Det var ett hantverksseminarium, *delprojekt 3:2* med inriktning mot kalkbruk. Under evenemanget deltog tre föredragshållare och 43 åhörare med en fördelning mellan män och kvinnor som var 27 män och 16 kvinnor vilket motsvarar 63% respektive 37%. (Se bilaga 3, inbjudan, deltagarlista och referat, Kalkbruk ur ett hantverks och materialperspektiv)

I april genomfördes två kurser för hembygdsföreningar, *delprojekt 2:5*, med titeln "Byggnadsvård på hembygdsgården – En kursdag om vård och underhåll". Kurserna var hölls 2006-04-01 i Lit, Östersunds kommun, Jämtland samt 2006-04-22 i Klövsjö, Härjedalens kommun, Jämtland. Kurserna genomfördes med två byggnadsantikvarier och en hantverkare som ledare vid båda tillfällena. Det var 18 föreningar representerade. Totalt deltog 35 personer i kursen, 28 män och 7 kvinnor. (Se bilaga 4, inbjudan, deltagarlista och rapport, Byggnadsvård på hembygdsgård)

Et planlagt arrangement, *delprosjekt 3:4*, 2006-04-24 for politikere og offentlig ansatte ble avlyst på grunn av for få påmeldte. Arrangementet vil ikke bli forsøkt gjennomført i Frosta senere, men et lignende arrangement vil bli gjennomført i en

annen kommune. (Se bilaga 5, Program. Åpen visning, Fjellplassen i Nord-Trøndelag)

Den 2006-05-04 og 2006-05-08 ble det gjennomført åpen visning, *delprosjekt 2:2*, av istandsetting og restaureringsarbeidet på Domkirkeodden for åttendeklasseelever ved Børstad ungdomsskole. Totalt deltok 110 elever på arrangementet. (Se bilaga 6, Program og rapport. Åpen visning for elever ved Børstad ungdomsskole)

En åpen visning, *delprosjekt 3:1*, av istandsetting av bakerovnen på Simenstad gård i Ringsaker kommune i Hedmark ble gjennomført den 2006-05-06. I alt 41 personer deltok på arrangementet som innholdt bevaringsarbeid, mattradisjoner og bakerovnshistorikk. (Se bilaga 7, program, rapport og avisartikkel. Istandsetting av bakerovn.)

Presentasjon og redegjørelse for prosjektet, *delprosjekt 1:1*, ble holdt den 2006-05-10/11 i Røros for "Byggnettverket", et norsk nasjonalt museumsnettverk som omfatter museer som har fokus på bygningsvern og tradisjonelt bygghåndverk. 21 personer deltok på todagens seminaret. (Se bilaga 8, prosjektpresentasjon, program og deltakerliste)

2006-05-16 träffades projektledarna för att förbereda vårens exkursjon.

Som en del av den stora byggnadsvårdshelgen 2006-05-20 på Jämtlands läns museum deltog projektet med en kurs/exkursjon inom *delprosjekt 2:2*. Kursen handlade om historiska tapeter och bestod av en föreläsning med tillhörande exkursjon. Totalt deltog 6 personer i kursen, 3 män och 3 kvinnor. (Se bilaga 9, deltagarlista och rapport, Historiska tapeter, kurs och exkursjon)

2006-05-21 deltog projektet i Jämtlands byggnadsvårdsdag. Det fanns information om projektet ihop med museets övriga byggnadsvårdverksamhet. Utöver detta bidrog även projektet med ett föredrag om Jämtlands skifferindustri. (Se föredragsrapport i rekvisition 3)

I perioden 2006-05-29 til 2006-06-02 ble det Domkirkeodden, Hamar, Hedmark gjennomført arbeidsutveksling, *delprosjekt 2:3*, for håndverkere ansatt ved museene. 2 håndverkere fra Jämtlands läns museum og 2 håndverkere fra Domkirkeodden deltok på ei uke som innholdt kurs i oppmåling og muring med naturstein og leire, kveldsforelesninger og ekskursjoner. (Se bilaga 10, Program og rapport. Arbeidsutveksling 2006.)

Under två dagar i maj, 2006-05-30 och 2006-05-31 anordnades en exkursjon som gick tvärs över gränsen mellan Nord Trøndelag och Jämtland. (Se bilaga 11, program)

I forbindelse med arbeidsutvekslingen ble den 2006-05-29 og 2006-05-30 arrangert to kveldsforelesninger Domkirkeodden, Hamar, Hedmark som var åpne for allmennheten, *delprosjekt 3:2*. Den første forelesningen omhandlet dokumentasjon og oppmåling mens den andre var en forelesning om brannforskrifter og historiske bygninger. I alt 21 personer deltok på disse

forelesningene som inngikk som en del av en serie forelesninger og omvisninger om historisk murverk og ildsteder. (Se bilaga 12, program og rapport. Foredrag og omvisninger om mur og ildsteder, Domkirkeodden, Hamar)

Den 2006-05-31 og 2006-06-01 ble det gjennomført ekskursjoner, *delprosjekt 1:2*, til utvalgte objekter på Hedmarken i forbindelse med arbeidsutvekslingen samme uke. Istandsetting av bakerovner, støtte- og kistemurer og leirrapping var noen av temaene som ble vist fram og drøftet. 4 håndverkere fra Jämtlands läns museum og Domkirkeodden deltok. (Se bilaga 10 og 12, program og rapport. Arbeidsutveksling 2006.)

Den 2006-06-10 ble det arrangert et åpent kveldsforedrag, *delprosjekt 2:2*, om istandsettingen av Slåtsvestua på Domkirkeodden, Hamar, Hedmark. 14 personer deltok på arrangementet som i hovedsak omhandlet muring med naturstein og leire. (Se bilaga 12, program og rapport. Åpen visning av murerarbeidet på Slåtsvestua)

Den 2006-06-13 ble det holdt en presentasjon av prosjektet, *delprosjekt 1:1*, for beslutningsgruppen for Interreg IIIA i forbindelse med et todagers seminar på Hamar. Ca 20 personer deltok på presentasjonen. Deltakerliste ble etterspurt, men ikke framskaffet av interregsekretariatet. (Se bilaga 13, prosjektpresentasjon og program)

Den 2006-06-14 ble det arrangert en åpen omvisning, *delprosjekt 2:2*, av jernovnene på Domkirkeodden, Hamar, Hedmark. 10 personer deltok på arrangementet som omfattet ovnshistorikk, stilhistorie, plassering av ovner og bruken av disse. (Se bilaga 12, program og rapport. Åpen visning av ovner og ildsteder på Hedmarksmuseet)

2006-06-14 anordnades en kulturavsexkursjon för politiker och kommunalt anställda vid Arvika kommun i Värmland. Totalt deltog 31 personer i kursen, 16 män och 15 kvinnor. (Se bilaga 14, inbjudan, deltagarlista och rapport)

En åpen visning, *delprosjekt 3:1*, av istandsettingen av Søndre Sømåen i Engerdal kommune i Hedmark ble gjennomført 2006-06-18. Over 120 personer møtte fram for å høre om gårdens historie, lære om tradisjonelle håndverksteknikker og se det gjennomførte restaureringsarbeidet. (Se bilaga 15, program og rapport. Restaurering av Søndre Sømåen i Engerdal)

Årets första öppna visning på den svenska sidan av gränsen hölls på midsommarafton, 2006-06-23 vid von Echstedtska gården i Värmland. (Se bilaga 16, inbjudan)

I forbindelse med 100-årsjubileet for etableringen av Hedmarksmuseet ble tradisjonelle håndverksteknikker, antikvarisk tenkning og bevaringsarbeid presentert, *delprosjekt 2:2*, den 2006-06-24 og 2006-06-25 ved Slåtsvestua på Domkirkeodden, Hamar, Hedmark. 120 personer kom innom i løpet av disse dagene. (Se bilaga 17, program og rapport. Godt verktøy er halve jobben)

Den 2006-06-28 ble det arrangert en åpen visning, *delprosjekt 3:1*, av istandsettingen av et jordhus på Melstrøm, Sør-Odal i Hedmark.personer fikk informasjon om jordhushistorikk, gårdstradisjoner og hvordan man skal reparere sliet bygninger. (Se bilaga 18, program, rapport og avisartikkel. Istandsetting av jordhus på Melstrøm gård)

Tidsplan

I store drag følger projektet den utsatta tidplanen. Genomförandefasen pågår och de aktiviteter som arrangeras annonseras i såväl media som på projektets hemsida. Till vissa arrangemang har endast en specifik målgrupp bjudits in, exempelvis murare i Hedmark och Akershus till flera arrangemang om murverk och politiker i Arvika kommun till en kulturarvsexkursion.

Arbetet med genomförandefasen samt informationsspridning kring projektets verksamhet kan dock komma att pågå något längre än till sista oktober 2006 i och med att det kommer att ske ett projektledarbyte på svensk sida av projektet. Detta kommer troligtvis att inverka på utvärderingen av projektet. Ursprungligen var tanken att utvärderingsarbetet skulle påbörjas från och med 1 november 2006, detta kommer eventuellt försenas något. Den ekonomiska slutredovisningen kommer att ske under våren 2007.

Informationsinsatser och skyltning av projektet

De nya mapparna som tagits fram till projektet fungerar mycket bra som komplement till de små foldrarna som producerades under 2005. Likaså har på prov en enkel affisch tagits fram med texten "norsk eller svensk byggnad". Med denna affisch var tanken att skapa diskussion kring byggnadstraditionerna i gränstrakterna. Försöket har fallit mycket väl ut och projektledningen funderar på hur idén kan utvecklas.

I Norsk Kulturarvs medlemsblad "Kulturarven" nr 36, juni 2006, ble projektet presenterat i tillägg till en artikel om bakerovstradisjoner. Se bilag nr 19. Utskrift fra Kulturarven. På hjemmesidene til Norsk Kulturminnefond har projektet blitt nevnt i forbindelse med et referat fra et av våre arrangementer hvor fondet var representert. Se bilag 20. Utskrift fra Kulturminnefondets hjemmesider

De aktiviteter som genomförts under perioden har annonserats på hemsidan och via riktade utskick. Information om interreg IIIA har funnits med i samtliga dokument. Arbetslokalerna där projektet bedrivs är skyltade med Interreg IIIA:s dekaleringar.

Frågor eller förändringar av projektet

Under perioden har projektledaren för den svenska delen av projektet meddelat att hon blivit erbjuden en annan tjänst och därför på egen begäran avslutar sin anställning vid Jämtlands läns museum från och med den 1 augusti 2006. I stället

för Hanna Domfors kommer Bebyggelseantikvarie Svante Freij tillträda som projektledare.

Under perioden har även den norske medarbetaren Ola Fjeldheim varit föräldraledig under 22/5 till 2/6.